

บทที่ 2

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้คือ ข้าราชการครู กระทรวงศึกษาธิการ เขตกรุงเทพมหานคร อายุระหว่าง 50-59 ปี

การสุ่มตัวอย่างข้าราชการครูก่อนเกษียณอายุนี้ใช้วิธีสุ่มแบบ Cluster Random Sampling โดยเลือกกรมในกระทรวงศึกษาธิการ 3 กรม จากทั้งหมด 14 กรม จากนั้น ได้สุ่มเลือกโรงเรียนจากทุกเขตของกรุงเทพมหานครในแต่ละกรม โดยโรงเรียนใดที่ถูกเลือกข้าราชการครูในโรงเรียนนั้นมีอายุ 50-59 ปี ทั้งหมด จะเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 340 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกษียณอายุและจากการศึกษาจากบทความ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจในชีวิตของนิวกาเตนและคณะ (1961) ซึ่งผู้วิจัยได้ดัดแปลงจากการแปลของ ศรีเรือน แก้วกังวาล

ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ถามเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของประชากร จำนวน 15 ข้อ

ตอนที่ 2 ถามเกี่ยวกับการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุ จำนวน 32 ข้อ

ตอนที่ 3 ถามเกี่ยวกับความพึงพอใจในชีวิต จำนวน 18 ข้อ

แบบสอบถามการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุ

ใช้เทคนิคแบบ Likert Scale เป็นมาตรวัด โดยที่ข้อความเป็นข้อความเชิงนิมิตทั้งหมดให้คะแนนดังนี้

เป็นความจริงอย่างยิ่ง	5	คะแนน
เป็นความจริง	4	คะแนน
ไม่แน่ใจ	3	คะแนน
ไม่เป็นความจริง	2	คะแนน
ไม่เป็นความจริงอย่างยิ่ง	1	คะแนน

แบบสอบถามความพึงพอใจในชีวิต

ลักษณะคำถามมีทั้งข้อความเชิงนิมิต และเชิงนิเสธ ใช้เทคนิคแบบ Likert Scale เป็นมาตรวัด

ถ้าคำถามเป็นข้อความเชิงนิมิตให้คะแนนดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	คะแนน
เห็นด้วย	4	คะแนน
ไม่แน่ใจ	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	คะแนน

ถ้าคำถามเป็นข้อความเชิงนิเสธให้คะแนนดังนี้	
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1 คะแนน
เห็นด้วย	2 คะแนน
ไม่แน่ใจ	3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	4 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5 คะแนน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวัดการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุ

ผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุขึ้นจากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกษียณอายุที่มีการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุ และจากการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดย

1. ผู้วิจัยได้ไปสัมภาษณ์ข้าราชการที่จะเกษียณอายุในปี พ.ศ. 2533 ถึงการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุในด้านต่าง ๆ จำนวน 10 คน

2. รวบรวมข้อมูลที่ได้ร่วมกับข้อมูลจากเอกสาร บทความ หนังสือ และงานวิจัยสร้างเป็นแบบสอบถามขึ้นมา จำนวน 60 ข้อ แบ่งเป็นการเตรียมตัวใน 4 ด้าน ด้วยกันคือ

2.1	การเตรียมตัวด้านสุขภาพ	จำนวน	15	ข้อ
2.2	การเตรียมตัวด้านการเงิน	จำนวน	15	ข้อ
2.3	การเตรียมตัวด้านการใช้เวลาว่าง	จำนวน	15	ข้อ
2.4	การเตรียมตัวด้านที่อยู่อาศัย	จำนวน	15	ข้อ

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปสัมภาษณ์ข้าราชการ ที่มีอายุ 50-59 ปี ที่เข้าร่วมอบรมสัมมนาเรื่อง "ชีวิตนี้มีคุณค่าถ้าสรรหา" (เนื้อหาเกี่ยวกับการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุ) รุ่นที่ 5 ในวันอาทิตย์ที่ 2 กันยายน 2533 ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำนวน 40 คน โดยให้กลุ่มตัวอย่างเพิ่มเติมข้อมูลที่

นอกเหนือจากแบบสัมภาษณ์ด้วย เมื่อรวบรวมข้อมูลได้แล้วนำมาคัดเลือกข้อกระทงที่กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นตรงกันหรือมีการเตรียมตัวในด้านต่าง ๆ ตรงกัน 80 % ขึ้นไป ได้จำนวนทั้งหมด 42 ข้อ แบ่งเป็นการเตรียมตัวในด้านต่าง ๆ ดังนี้

3.1	การเตรียมตัวด้านสุขภาพ	จำนวน	10	ข้อ
3.2	การเตรียมตัวด้านการเงิน	จำนวน	12	ข้อ
3.3	การเตรียมตัวด้านการใช้เวลาว่าง	จำนวน	10	ข้อ
3.4	การเตรียมตัวด้านที่อยู่อาศัย	จำนวน	10	ข้อ

4. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงข้อกระทงให้มีข้อความที่เหมาะสมและนำไปสัมภาษณ์ข้าราชการที่มีอายุ 50-59 ปี ที่เคยเข้าร่วมอบรมสัมมนาเรื่อง "ชีวิตนี้มีคุณค่าถ้าสรรหา" รุ่นที่ 1 ถึงรุ่นที่ 4 โดยสุ่มตัวอย่างจากรายชื่อของผู้ที่เข้าร่วมอบรมที่เป็นข้าราชการ มีอายุ 50-59 ปี จำนวน 70 คน โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ได้แบบสอบถามกลับคืนจำนวน 58 ชุด คิดเป็น 85.7 % เมื่อรวบรวมข้อมูลได้แล้วนำมาคัดเลือกข้อกระทงที่กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นตรงกัน 80 % ขึ้นไปได้จำนวนทั้งหมด 32 ข้อ แบ่งเป็นการเตรียมตัวในด้านต่าง ๆ ดังนี้

4.1	การเตรียมตัวด้านสุขภาพ	จำนวน	8	ข้อ
4.2	การเตรียมตัวด้านการเงิน	จำนวน	8	ข้อ
4.3	การเตรียมตัวด้านการใช้เวลาว่าง	จำนวน	8	ข้อ
4.4	การเตรียมตัวด้านที่อยู่อาศัย	จำนวน	8	ข้อ

5. นำข้อกระทงที่ได้คัดเลือกแล้วจำนวน 32 ข้อ มาปรับปรุงข้อความให้เหมาะสม และได้นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจแก้ไขอีกครั้ง จึงนำไปทดลองใช้

6. นำไปทดสอบความเชื่อมั่นกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน อายุระหว่าง 50-59 ปี โดยใช้การทดสอบความเชื่อมั่น ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's Co-efficient, Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้วัดการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุ มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เนื่องจากข้อมูลที่ทำมาสร้างเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามได้มาจากข้าราชการที่จะเกษียณอายุที่อายุ 50-59 ปี ที่มีความสนใจสมัครเข้ารับการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุ และในการตัดสินใจใช้ความคิดเห็นตรงกันของกลุ่มตัวอย่าง 80 % ขึ้นไป เป็นการกำหนดรูปแบบและเนื้อหาของแบบสอบถาม

หลักเกณฑ์การแบ่งการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุ

ใช้เทคนิค 27 % ของ Chung-teh Fan แบ่งเป็น 27 % กลุ่มสูง และ 27 % กลุ่มต่ำ โดยมีหลักเกณฑ์การแบ่งดังนี้

1. ตรวจคะแนนของทุกคน แล้วนำกระดาษคำตอบมาเรียงตามลำดับคะแนนมากน้อย
2. หากจำนวน 27 % ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดคือ 319 คน แล้วแบ่งเป็น 27 % กลุ่มสูง และ 27 % กลุ่มต่ำ
 - 27 % กลุ่มสูง อยู่ในช่วงคะแนน 123-156 คะแนน ($\bar{X} = 66.15$, S.D. = 7.36) มีจำนวน 86 คน เป็นผู้ที่มีการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุ
 - 27 % กลุ่มต่ำ อยู่ในช่วงคะแนน 32-98 คะแนน ($\bar{X} = 54.49$, S.D. = 7.50) มีจำนวน 86 คน เป็นผู้ที่ไม่ได้เตรียมตัวก่อนเกษียณอายุ

เครื่องมือที่ใช้ในการวัดความพึงพอใจในชีวิต

เครื่องมือที่ใช้ในการวัดความพึงพอใจในชีวิต ได้แก่ แบบทดสอบความ

พึงพอใจในชีวิต (LSIA หรือ Life Satisfaction Index A) ซึ่งจัดทำขึ้น
โดย Neugarten และคณะแห่งมหาวิทยาลัยชิคาโก ในปี ค.ศ.1961

LSIA มีทั้งหมด 18 ข้อ มีเนื้อหาในด้าน

1. ความมีชีวิตชีวา (Zest Versus Apathy)
2. ความสมหวังในสิ่งที่พึงปรารถนา (Congruence between desired and achieved goals)
3. ลักษณะอารมณ์ (Mood Tone)

Validity ของแบบทดสอบนี้ Lohmann (1977) รายงานว่า LSIA
มีค่าสหสัมพันธ์ .94 กับ Life Satisfaction Index Z (LSIZ) และมีค่า
สหสัมพันธ์ .77 กับ Philadelphia Geriatric Center Morale Scale
(PGC-M)

แบบทดสอบ LSIA ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดัดแปลงจากการ
แปลของ ศรีเรือน แก้วกำवाल โดยนำมาปรับปรุงแก้ไขใหม่และให้ผู้ทรงคุณวุฒิ
หรือผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบสำนวนในการแปลทั้งหมด 3 ท่าน ดังนี้

1. ร.ศ.ดร.พรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย
2. ร.ศ.ดร.สมโภชน์ เอี่ยมสุภชาติ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย
3. ร.ศ.สมศรี เชื้อหิรัญ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

เมื่อได้ปรับปรุงสำนวนการแปลที่ถูกต้องแล้ว ให้นำไปหาความแม่นยำใน
การแปลโดยให้นิสิตปริญญาโท ภาคจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหา-
วิทยาลัย จำนวน 20 คน ทำแบบทดสอบ LSIA เป็นภาษาอังกฤษก่อน จากนั้นอีก
2 อาทิตย์ ได้ทำการทดสอบซ้ำ โดยให้กลุ่มตัวอย่างเดิมทำแบบทดสอบ LSIA
ภาษาไทยที่ได้รับการตรวจสอบความถูกต้องในการแปลจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว เมื่อ

รวบรวมข้อมูลได้แล้ว นามาคำพจนานาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson' s Product Moment Correlation) ของแบบทดสอบ LSIA ที่เป็นภาษาอังกฤษ และภาษาไทยจำนวนทั้งหมด 18 ข้อ พบว่า ค่าสหสัมพันธ์รายข้อทั้ง 18 ข้อ อยู่ในระดับค่อนข้างสูง (รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก ก.)

เมื่อทำการตรวจสอบความมั่นคงตรงในการแปลแล้ว นามาทดสอบความเชื่อมั่นกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน อายุระหว่าง 50-59 ปี โดยใช้การทดสอบความเชื่อมั่น ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach' s Coefficient, Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์การศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจในชีวิต ของครูที่เตรียมตัวและไม่เตรียมตัวก่อนเกษียณอายุราชการครั้งนี้ ใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล แบบสอบถามการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุ สร้าง ขึ้นจากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกษียณอายุ และจากการศึกษาบทความ เอกสาร และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ส่วนแบบสอบถามความพึงพอใจในชีวิตของนิวกาเดนและคณะ (1961) ได้ดัดแปลงแก้ไขจากการแปลของ ศรีเรือน แก้วกั้งวาล นอกจากนั้นยัง ได้รับคำแนะนำ และการตรวจสอบเนื้อหาของแบบสอบถามจากอาจารย์ที่ปรึกษา และคณะกรรมการวิทยานิพนธ์ แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลนี้ แบ่งออกเป็น ส่วนต่าง ๆ ดังนี้คือ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม การวัดการเตรียมตัว ก่อนการเกษียณอายุ และการวัดความพึงพอใจในชีวิต

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการติดต่อขอรายชื่อกรมในกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน ทั้งหมด 14 กรม โดยเลือกมา 3 กรม คือ กรมสามัญ กรมอาชีวศึกษา และ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) จากนั้น ได้สุ่มเลือกโรงเรียนใน 3 กรมนี้จากทุกเขตของกรุงเทพมหานคร โดยสุ่มได้โรงเรียนจำนวน 40 โรงเรียน จากนั้นติดต่อขอรายชื่อกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนนั้น ที่อายุ 50-59 ปี จากกระทรวงศึกษาธิการ โดยกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดในโรงเรียนที่ถูกเลือกมา 40 โรงเรียน อายุ 50-59 ปี จะเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้หน้าแบบสอบถามจำนวน 450 ชุด ไปติดต่อกับโรงเรียนด้วยตนเอง ให้เวลาในการทำแบบสอบถามเป็นเวลา 2 สัปดาห์ และไปติดต่อขอรับคืนด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามกลับคืนจำนวน 340 ชุด คิดเป็น 75.55 % เมื่อคิดแบบสอบถามที่เสียหรือไม่สมบูรณ์จำนวน 21 ชุด หรือ 6.17 % ของแบบสอบถามที่ได้รับคืน เหลือเป็นแบบสอบถามที่ใช้ในการวิเคราะห์จำนวน 319 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็นส่วน ๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะประชากรทั่วไป วิเคราะห์โดยจำแนกประเภทของข้อมูลเป็นความถี่และหาค่าร้อยละ

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุและความพึงพอใจในชีวิต โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ส่วนที่ 3 วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความพึงพอใจในชีวิตของผู้ที่เตรียมตัว และไม่ได้เตรียมตัวก่อนเกษียณอายุ จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้และสุขภาพ โดยการใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบ 2 ทาง (Two Ways Analysis of Variance) และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ (Multiple Comparisons in the Two-Factors Anova) ด้วยวิธีของ Scheffe